

«Медико-психологічна реабілітація учасників бойових дій та осіб, які постраждали внаслідок бойових дій»

Під час широкомасштабного вторгнення багато українців стали на захист нашої держави. Щодня в районах бойових дій вони витримують значні психологічні навантаження та стрес, з якими інколи неможливо впоратися самотужки. Тому в умовах війни постали нові завдання, які потребують відповідного реагування влади, профільних закладів задля підтримки ментального здоров'я військовослужбовців, їхніх сімей, рідних загиблих бійців, а також усіх травмованих війною людей.

Оскільки участь у бойових діях визнається найпотужнішим психотравмуючим фактором, який є серйозною перевіркою особистісних можливостей і ресурсів, цілком зрозуміло – виживання за таких умов потребує докорінних змін (високий рівень пильності, уваги й активності, швидкість реакцій, активний конструктивний стиль мислення і поведінки, чіткість пріоритетів у системі цінностей тощо), що, зрештою, спричиняє кардинальні зрушення у психіці. Водночас цей комплекс надбаних реакцій стає дезадаптивним при поверненні до цивільних умов життя, а через наявність закріплених «бойових навичок» – може призвести до негативних наслідків. З наведеного чітко постає усвідомлення необхідності вирішення питання «психологічного повернення» до мирного життя, нагальної необхідності застосування комплексу реабілітаційних заходів, що є важливою умовою попередження серйозних проблем у майбутньому. За своєю сутністю поняття реабілітація означає відновлення і багатьма фахівцями розглядається як «третинна профілактика» (під первинною профілактикою розуміють попередження захворювань, а під вторинною – лікування хвороби). Розкриваючи зміст цього поняття і аналізуючи процес реабілітації (особливо тих, хто зазнав психотравматизації як учасник бойових дій), вбачається доцільним говорити про цілісний реабілітаційний комплекс, що включає такі

різновиди реабілітації, як: медичну, психологічну, соціальну та професійну. При цьому на межі взаємодії цих різновидів виникає їх взаємопроникнене переплетення, що утворює «медико-психологічну», «соціально-психологічну», «професійно-психологічну» реабілітації.

Участь у військових подіях є потужним стресом, що призводить до функціональних порушень організму, розвитку соматичних захворювань і виникненню патологічних реакцій. З огляду на те, що в організації медичної, психологічної, професійної та соціальної реабілітації учасників бойових дій на сьогодні немає єдиних методологічних підходів, а визначені тільки окремі напрямки теорії і практики з цієї проблеми, існує необхідність розробки оптимального варіанту проведення медико-психологічних реабілітаційних профілактичних заходів. Медико-психологічна реабілітація спрямовується на особистість військовослужбовця, його самооцінку, комунікативні властивості, потреби, психологічні механізми компенсації та захисту, способи поведінки в родині, в професійному колективі та в інших соціальних групах. Її завданням є найшвидше усунення хворобливих симптомів (невротичних, неврозоподібних), подолання іпохондричних фіксацій тощо.

Психокорекційні та психотерапевтичні методи збільшують стійкість до несприятливих психогенних впливів, корегують систему взаємовідносин особистості, пом'якшують соматичні та вегетативні розлади, формують активну позицію хворого щодо подолання недуги, підвищують його роль в процесі отримання допомоги.

Медико-психологічна реабілітація учасників повинна спиратися на основні положення інтегративної копінг-концепції, згідно з якою подолання стресу – це процес, в якому індивід здійснює спроби:

- а) змінити або ліквідувати проблему;
- б) зменшити її інтенсивність, змінивши свою точку зору на неї;

в) полегшити її вплив, відволікаючись на що-небудь або використовуючи інші різноманітні способи подолання.

Медична та психологічна реабілітація тісно пов'язані між собою, доповнюють одна другу і не повинні протиставлятися. При цьому слід розуміти, що медико-психологічна реабілітація не є доліковуванням. Її необхідно починати ще за наявності передпатологічних психічних змін, викликаних екстремальним психогенним впливом. Вона має проводитися починаючи з самих ранніх стадій формування психопатології, а особливо активно – на завершальних етапах лікування та після нього. На донозологічному рівні, коли психічний розлад ще не сформувався, в основному застосовується психокорекція, а за наявності сформованого психічного захворювання – психотерапія.

Особливістю системи медико-психологічної реабілітації учасників бойових дій, поряд із виявленням та лікуванням психічних розладів, є спрямованість на відновлення боєздатності під час ведення бойових дій та працездатності при поверненні до мирного життя. Реалізація лікувально-діагностичних, психопрофілактичних та реабілітаційних заходів для цього контингенту виходить за межі компетентності самих лише психіатрів і може бути дієвою за умови об'єднання зусиль різних фахівців.